

לִיה מֵאֵן אֶתְ אֶתִי. אָמַר, מְלֻמְשִׁמַּע מְלִין דְּמִלְבָּא
 קְדִישָׁא. כִּדְ נָאָם שְׁמַע אֲמַרִי אַל. וְיִודַע דַּעַת עֲלִיוֹן,
 דְּהָהּ יָדַע שְׁעַתָּא דְתִלְיָא דִינָא בְּעֲלָמָא, וּמְכוּוִין
 שְׁעַתָּא בְּחַרְשׁוּי.

אֲשֶׁר מִחֲזָה שְׂדֵי יְחֻזָּה, מָאן מִחֲזָה שְׂדֵי. אֲלִין אֵינוֹן
 נִפְל וּגְלוּי עֵינָיִם. וְאֲלִין אֵינוֹן עֲזָ"א וְעֲזָ"ל.
 נִפְל: דָּא עֲזָ"א, דְּאֲעֵמִיק לִיה קְדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא
 בְּעוּמְקָא חֲשׁוּבָא, וְיִתִּיב בְּעוּמְקָא עַד קְדָלִיה
 כְּדִקְאֲמָרֵן, וְחֲשׁוּבָא אֲזִדְרֵק בְּאַנְפּוּי. וְעַל דָּא אֲקָרִי
 נִפְל. נִפְל זְמַנָּא חָדָא מִן שְׂמִיָּא, וְנִפְל זְמַנָּא אַחְרָא,
 לְבַתָּר, בְּעוּמְקָא דְחֲשׁוּבָא. עֲזָ"ל: הוּא גְלוּי עֵינָיִם,
 דְּהָא לָא אֲזִדְרֵק חֲשׁוּבָא עֲלִיהּ, דְּלָא אֶתְתַּקַּף, וְלָא
 אֲרִגִּיז לְעִילָא כְּהַהוּא דְלְעִילָא. (דף ר"ח ע"ב) וּבִלְעָם קָרִי
 לִין מִחֲזָה שְׂדֵי, דְּאֵינוֹן נִפְל וּגְלוּי עֵינָיִם.

לשון הקודש

ברוך הוא בעמק החשך, ויושב בעמק עד
 צוארו כמו שאמרנו, וחשך נזרק בפניו, ולכן
 נקרא נפל. נפל פעם אחת מהשמים, ונפל
 פעם אחרת אחר כך בעמק החשך. עזא"ל –
 הוא גלוי עינים, שהרי לא נזרק חשך עליו,
 שלא התחזק ולא הרגיז למעלה כמו אותו
 שלמעלה. ובלעם קרא להם מחזה שדי, שהם
 נפל וגלוי עינים.

אמירות שאומרים מפניו. מי שבא מהשער
 ושואלים אותו מאיפה אתה בא – אמר:
 מלשמע דברי המלך הקדוש. כך נאם
 שמע אמרי אל. וידע דעת עליון, שהיה
 יודע בשעה שהדין תלוי בעולם, ומכיון
 השעה בכשפיו.

אשר מחזה שדי יחזה. מה זה מחזה שדי?
 אלא הם נפל וגלוי עינים. ואלו הם עזא"ל
 ועזא"ל. נפל – זה עזא"ל, שהעמיקו הקדוש

וּבַהֲהוּא זְמַנָּא, לָא אֶשְׁתְּאַר בְּעֵלְמָא, דִּישְׁתַּבַּח
 גַּבְיִיהוּ, בַּר אִיהוּ. וּבְכָל יוֹמָא, תָּוָה
 אֶסְתִּים בְּאֵינון טוּרֵי עֲמַהוֹן. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, יִנְחֵנִי
 בְּלָק מִלְּךָ מוֹאֵב מִתְרַרֵי קָדָם. מִתְרַרֵי קָדָם וְדָא,
 וְלֹא מֵאַרְצָא בְּנֵי קָדָם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּמְהָ זְמַנִּין אֲמִינָא מְלָה דָא, וְלֹא
 מְסִתְפְּלִי חֲבַרְיָא, דִּהָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא
 שְׂרִיא שְׂכִינְתָא, אֶלָּא בְּאַתְרֵי קִדְשָׁא, בְּאַתְרֵי דְאַתְתְּוִי
 לְשְׂרִיא עֲלוּי. וְכֵן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַרְיִין וְאָמַר,
 לֹא יִמְצֵא בְךָ מֵעֲבִיר בְּנוֹ וְגו'. וְהוּא דְאַתִּי (כ"א)
 אֶתִּי) לְאַתְעָרְבָא בְּהַדִּייהוּ.

אֶלָּא זְכָאָה חוּלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 קִדְשָׁא לֹון לְשְׂרִיא בִּינֵייהוּ. וְחֵינֵנוּ דְכְּתִיב, (דברים
 כג) כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מִתְּנִיךָ וְגו'. וּבְגִין
 דִּהוּא מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מִתְּנִיךָ, כְּתִיב וְהָיָה מִתְּנִיךָ

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ, בְּמָקוֹם שְׂרָאוּי לְהַשְׁרוּת עֲלוּי.
 וְכֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַרְיִין וְאָמַר, (דברים יח)
 לֹא יִמְצֵא בְךָ מֵעֲבִיר בְּנוֹ וְגו', וְהוּא שְׂבָא (כא)
 לְהַתְעָרַב אֲתָם.

אֶלָּא אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁתְּקוּדֶשׁ
 בְּרוּךְ הוּא קִדְשָׁם לְשׁוֹרוֹת בִּינֵייהֶם. וְחֵינֵנוּ מֵהַ
 שְׂכִיבֹת, (שם כג) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב
 מִתְּנִיךָ וְגו'. וּמִשּׁוֹם שֶׁהוּא מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב

וּבְאֵתוֹ זְמַן לֹא נִשְׂאָר בְּעוֹלָם מִי שִׁימְצֵא
 לְפָנֵיהֶם, פְּרֻט לֹו. וּבְכָל יוֹם הָיָה נִסְתָּר
 בְּאוֹתָם הָרִים עֲמָהֶם. וְהוּ שְׂפִתוֹב יִנְחֵנִי בְּלָק
 מִלְּךָ מוֹאֵב מִתְרַרֵי קָדָם. מִתְרַרֵי קָדָם בְּוֹדָא,
 וְלֹא מֵאַרְצָא בְּנֵי קָדָם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּמְהָ פְּעָמִים אֲמַרְתִּי לְךָ
 דְּבַר זֶה, וְלֹא מְסִתְפְּלִים הַחֲבַרְיִים, שֶׁהָרִי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מִשְׁרָה שְׂכִינְתוֹ, רַק

קְדוֹשׁ וְגו'. וּכְתִיב (ויקרא כ) וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים וְגו'. וּכְתִיב (ויקרא יח) אֵל תִּטְמְאוּ בְּכָל אֱלֹהֵי וְגו'. וּכְתִיב (ויקרא כ) וְאֶקֶץ בָּם וְגו'. דְּלֹא יִכְלִינָא לְקַרְבָּא גַבְיֵיהוּ, וְשָׂרוּ לִי לְבַר. וּזְבָחַת חוֹלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְזָבָחַת חוֹלְקֵיהוֹן דְּנִבְיָאֵי מִהֵימְנֵי קְדִישֵׁי, דְּאֵינוֹן קְדִישִׁין, וְאֵית לוֹן חוֹלְקָא לְאַשְׁתַּמְשָׂא בְּקְדוּשָׁה עֲלָאָה.

וְהִירָא הָאֲתוֹן אֶת מִלְּאָד יִי נִצָּב בְּדֶרֶךְ וְחֲרָבוּ שְׁלוּפָה בִּידוֹ, (במדבר כב) (ס"א בְּדֶרֶךְ), בְּתַחֲוֵא אֲרַחָא דְהוּה אֲשִׁתְּקַע (ס"א אֲשִׁתְּבַח) בְּגוֹוֵה. וְחֲרָבוּ שְׁלוּפָה בִּידוֹ, וְכִי אֵי אִיהוּ נָפִיק לְקַבִּיל הָאֵי אֲתוֹן, מָאֵי בְּעֵי חֲרָבָא. וְאֵי אִיהוּ נָפִיק לְקַבִּלִּיה דְּבַלְעָם, אִמְאֵי חֲמָאת אֲתַנְיָה, וְאִיהוּ לָא חֲמָא. אֲלָא כִּלָּא אֲזִדְמֵן. הַהוּא מִלְּאָכְנָא מְזִדְמֵן לְקַבִּלִּיה דְּאֲתוֹן, לְאַפְקָא לָהּ מִן הַהוּא אֲרַחָא דְּאֲתַטְעֵן בָּהּ. וּבְמָה. בְּרַחֲמֵי. וְאֲזִדְמֵן לְקַבִּלִּיה דְּבַלְעָם, לְאַעֲנִשָׂא לִיה, עַל דְּאִיהוּ הָוֵה בְּעֵי לְמִיתֶד בְּרִשׁוּתִיה, וְלֹא בְּרִשׁוּתָא אֲחֲרָא (ס"א הַלְעִילָא).

לשון הקודש

וְהִירָא הָאֲתוֹן אֶת מִלְּאָד ה' נִצָּב בְּדֶרֶךְ וְחֲרָבוּ שְׁלוּפָה בִּידוֹ. (בְּדֶרֶךְ) בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שְׁהִיָּה שׁוֹקַע (מִמְצָא) בְּתוֹכָהּ. וְחֲרָבוּ שְׁלוּפָה בִּידוֹ, וְכִי אִם הוּא יֵצֵא מוֹל הָאֲתוֹן הוּוּ, לְשֵׁם מַה צְרִיךְ חֲרָב? וְאִם הוּא יוֹצֵא מוֹל בְּלַעַם, לְמַה רָאֲתָה הָאֲתוֹן שְׁלוֹ, וְהוּא לֹא רָאָה? אֲלָא הַכֹּל הוֹדְמֵן. אוֹתוֹ מִלְּאָד מְזִדְמֵן

מִחֲנֻדָּה, כְּתוּב וְהִיָּה מִחֲנִיד קְדוֹשׁ וְגו'. וּכְתוּב (ויקרא כ) וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים וְגו'. וּכְתוּב (שם יח) אֵל תִּטְמְאוּ בְּכָל אֱלֹהֵי וְגו'. וּכְתוּב (שם כ) וְאֶקֶץ בָּם וְגו'. שְׁלֹא יִכְלִתִּי לְקַרְבֵי אֱלִיָּהֶם, וְהִשְׂרוּ אוֹתִי בַחֲוִיז. אֲשֶׁרִי חֲלַקְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֲשֶׁרִי חֲלַק הַנְּבִיאִים הַנְּאֻמָּנִים הַקְּדוֹשִׁים, שְׁהֵם קְדוֹשִׁים, וַיֵּשׁ לָהֶם חֲלַק לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּקִדְשָׁה הָעֲלִיוֹנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַשְׁתָּא אֵית לְשַׁאֲלָא, אִי מְלוֹי הָוֵו
 אַתְיִין מִסְטָרָא דְכַתְרִין תַּתְּאִין, וְלֹא מֵאַתָּר
 אַתְרָא, אָמַאי כְּתִיב וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם וַגּוֹ', וְאָךְ
 אֵת הַדָּבָר וַגּוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק (בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אַתְהֵדָר מְלֹאכָא
 לְמַלְלָא עֲמִיתָה. דְּאִי תִימָא דְקוּדְשָׁא בְרוּךְ הוּא מְלִיל עֲמִיתָה וְהוּא אָמַר אַךְ אֵת הַדָּבָר וַגּוֹ'.
 חֶס וְשְׁלוֹם דְהָא הָהוּא מְלֹאכָא אָמַר לִיה וְאָפְסֵי אֵת הַדָּבָר וַגּוֹ', דְּאִי תִימָא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 אֶל בְּלָעָם וַגּוֹ'). הָכִי אוֹלִיפְנָא. דְּהָאִי אֱלֹהִים דְּהַכָּא כְּלָהוּ
 מְלֹאכָא הָוָה. וְהָהוּא אִיהוּ אַתָּר דְּאֵתִי מִסְטָרָא דְדִינָא
 קִשְׂיָא, דְּבִיָּה אַחֲדָן חִילָא וְתוֹקְפָא דְאֵינוֹן כְּתָרִין
 תַּתְּאִין, דְּהָוָה מְשַׁתְּמֵשׁ בְּהוּ בְּלָעָם. וּבְגִין כֶּךָ, וַיִּבֹא
 אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם. דְּלוֹמְנִין
 אַתְקָרִי מְלֹאכָא בְּשֵׁמָא עֲלָאָה.

וְתַטְּ הָאֵתוֹן מִן הַדְּרָךְ, סְטָאָת מִן הָהוּא אַרְחָא,
 דְּהָתוּת טְעִינָא מִסְטָרָא דְדִינָא קִשְׂיָא, לְקַבְּלֵיהוֹן

לשון הקודש

שְׁחַרְי אוֹתוּ מְלֹאךְ אָמַר לוֹ, וְאָפְסֵי אֵת הַדָּבָר וַגּוֹ'. שְׁאֵם תֹּאמַר, וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם וַגּוֹ') כֶּךָ לְמַדְתִּי, שְׁחַרְי אֱלֹהִים שְׁל
 כָּאֵן, כְּלָם מְלֹאךְ הִיָּה. וְאוֹתוּ הוּא מְקוּם שְׁבֹא
 מְצַד דִּין הַקִּשְׁיָה שְׁבוּ אַחוּזִים כַּח וְתַקְפָּה אוֹתָם
 כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שְׁבִלְעָם הִיָּה מְשַׁתְּמֵשׁ
 בְּהֶם. וּמְשׁוּם כֶּךָ, וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם.
 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם. שְׁלַפְעָמִים נִקְרָא
 מְלֹאךְ בְּשֵׁם עֲלִיּוֹן.

וְתַטְּ הָאֵתוֹן מִן הַדְּרָךְ, סְטָאָתָה מֵאוֹתוּ הַדְּרָךְ,
 שְׁחַרְיָתָה טְעִינָתָה מְצַד דִּין הַקִּשְׁיָה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל.

מִוֵּל הָאֵתוֹן לְהוֹצִיאָהּ מֵאוֹתוּ הַדְּרָךְ שְׁנַמְעֵן
 בְּה. וּבְמַה? בְּרַחֲמִים. וְהוֹדְמֵן מִוֵּל בְּלָעָם,
 לְהַעֲנִישׁוּ עַל שְׂרָעָה לְלָבֵת בְּרִשׁוֹתוֹ וְלֹא
 בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת (שְׁלַמְעֵלָה).

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּעַת יֵשׁ לְשַׁאֲלָ: אִם דְּבָרִיו
 הִיוּ כְּאִים מְצַד כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים וְלֹא
 מִמְקוּם אַחַר, לְמַה כְּתוּב וַיִּבֹא הָאֱלֹהִים אֶל
 בְּלָעָם וַגּוֹ', וְאָךְ אֵת הַדָּבָר וַגּוֹ'? אָמַר רַבִּי
 יִצְחָק, (בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל חֲזוּר הַמְּלֹאךְ לְדַבֵּר אִתּוּ. שְׁאֵם תֹּאמַר
 שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דַבֵּר אִתּוּ, וְהוּא אָמַר אַךְ אֵת הַדָּבָר וַגּוֹ' - חֶס וְשְׁלוֹמוֹ

דִּישְׂרָאֵל. וּבָמָּה חָמָא בְּלָעָם, דְּהִיא סְטָאָת מִהֵתוּא
 אֲרַחָא. אֵלָא חָכִי אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּאֶפִּילוּ בְּאֲרַחָא,
 בַּעַא לְאַבְאָשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּחִילָא דְאַתְנִיָּה. וּכְיִן
 דְּלֹא סָלִיק בִּידוּי, מַה פְּתִיב, וַיֵּךְ אֶת הָאֶתְוֹן בַּמַּקַּל.
 אֲטַעֵן לָהּ, וְאַלְבָּשׁ לָהּ, בְּזִרְוִי דִינָא קִשְׂיָא תְּקִיפָא.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב בַּמַּקַּל. בַּמַּקַּל דִּינִיקָא. דְּאִיְהוּ דִינָא
 קִשְׂיָא תְּקִיפָא. בַּמַּקַּל לָא פְּתִיב, אֵלָא בַּמַּקַּל.

פּוּק חָמִי, פְּמָה תְּקִיפָא חֲכַמְתָּא דְּהֵהוּא רָשָׁע,
 וְתִיאֻבְתָּא דִּילִיָּה לְאַבְאָשָׁא לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל,
 דְּאִיְהוּ אֲשַׁבַּח לְנַפְקָא מִרְשׁוּתָא דְלַעִילָא, בְּגִין
 דְּתִיאֻבְתִּיָּה לְאַתֵּינִיקָרָא, וְלְאַבְאָשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל.

וַיַּעֲמֵד מִלְּאֵךְ יִי בְּמִשְׁעוֹל הַכֹּרְמִים וְגו' (במדבר כב) מַה
 כְּתִיב לְעִילָא, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, וְתַט הָאֶתְוֹן
 מִן הַדְּרֹךְ וְתִלְךְ בַּשָּׂדֶה, וְתִלְךְ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, מִסְטָרָא
 דְּשָׂדֶה, (אתער) וְאַתְרַכִּינַת מִמָּה דְּחֹהָ בָּהּ. וַיֵּךְ בְּלָעָם

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

צֵא וּרְאֵה כִּמָּה תְּקִיפָה חֲכַמַת אוֹתוֹ רָשָׁע
 וְתַאֲוֹתוֹ לְהוֹיֵק לְהֵם לְיִשְׂרָאֵל, שְׁהוּא הַשְּׁנִיָּה
 לְצֵאת מִרְשׁוֹת שְׁלַמְעֵלָה בְּגַלְל תַּאֲוֹתוֹ
 לְהַתְּכַפֵּד וְלְהוֹיֵק לְהֵם לְיִשְׂרָאֵל.

וַיַּעֲמֵד מִלְּאֵךְ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכֹּרְמִים וְגו'.
 מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? בְּהַתְּחִלָּה כְּתוּב וְתַט
 הָאֶתְוֹן מִן הַדְּרֹךְ וְתִלְךְ בַּשָּׂדֶה. וְתִלְךְ בְּדֶרֶךְ
 יִשְׂרָאֵל, מִצַּד הַשָּׂדֶה, (הַתְּעוּרָה) וְנִטְתָּה מִמָּה

וּבָמָּה רָאָה בְּלָעָם שְׁהִיא סְטָתָה מֵאוֹתוֹ
 הַדְּרֹךְ? אֵלָא כִּד אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁאֶפְלוּ
 בְּדֶרֶךְ רְצָה לְהוֹיֵק לְיִשְׂרָאֵל בְּכַח אֶתְוֹנוֹ. וּכְיִן
 שְׁלֹא עֲלָתָה בִּידוּי, מַה פְּתוּב? וַיֵּךְ אֶת הָאֶתְוֹן
 בַּמַּקַּל. הַמַּעֵין אוֹתָהּ וְהַלְבִּישׁ אוֹתָהּ בְּזִרְוִי
 דִּין קִשְׂיָה וְחִנְקָא. זְהוּ שְׁכַתוּב בַּמַּקַּל, בַּמַּקַּל
 דִּינִיקָא, שְׁהוּא דִּין קִשְׂיָה תְּקִיפָה. בַּמַּקַּל לָא
 כְּתוּב, אֵלָא בַּמַּקַּל.

אֶת הָאֶתוֹן לְהַטּוֹתָהּ הַדְּרִיךְ לְאַסְטָאָה לָּהּ מִהֵתוּא
 אֶרְחָא דְשָׂדֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּין מְלֹאכָא וּבֵין בְּלָעַם
 הָיָת אֶתְנָא בְּעֵאקוּ. לְבַתָּר פִּד חָמָא בְּלָעַם, דִּלָּא הָוָה
 יְכִיל, כִּדִּין וַיֵּךְ אֶת הָאֶתוֹן בַּמַּקְל. כְּמָה דְאֶתְמַר.

וַיַּעֲמֵד מְלֹאךְ יי וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבְא, כְּמָה אֵית לָן
 לְאַסְתְּכְלָא בְּמִלֵּי דְאוּרִייתָא, הֵינִי קָרְאִי רַמְיִי

בְּחַכְמָתָא עֲלָאָה. וְכִי לְמַנְנָא נָפֶק הָאִי (דף ר"ט ע"א)

מְלֹאכָא, לְאַתְהוּזָאָה לְחַד אֶתְנָא. אוּ לְמִיָּקָם בֵּין

כְּרַמְיָא לְקַבְלָהּ, זְמַנָּא חָכָא וְזְמַנָּא חָכָא. אֶלָּא כְלָא

רְוָא עֲלָאָה הוּא, וְכְלָא בְּעֵי קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּגִין

לְאַנְנָא עֲלֵייהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְלָא יִשְׁלַטוּ בְּהוּ זִינִין בִּישׁוּן,

בְּגִין דְּאֵינּוּן חוּלְקִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא.

וַיַּעֲמֵד מְלֹאךְ יי וְגו'. תְּאֵנָא, מְסַטְרָא דְאַמָּא, פִּד

אֵיחֵי מִתְעַטְרָא, נָפֶקִין בְּעַטְרָהָא אֶלְפָּה

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

אלו רמוזים בחכמה עליונה. וכי לחננם יצא
 מלאך זה להראות לאתון אמת, או לעמד
 מולה בין הפרמים פעם פאן ופעם פאן?
 אלא הכל סוד עליון הוא, והכל רצה הקדוש
 ברוך הוא כדי לחנן על ישראל ולא ישלטו
 בהם מינים רעים, משום שהם חלקו של
 הקדוש ברוך הוא.

וַיַּעֲמֵד מְלֹאךְ ה' וְגו'. לְמַדְנֵנוּ מִצֵּד הָאֶמָּא,

שְׁהִיָּה בְּה. וַיֵּךְ בְּלָעַם אֶת הָאֶתוֹן לְהַטּוֹתָהּ
 הַדְּרִיךְ, לְהַסְטוֹתָהּ מֵאוּתוֹ דְּרִיךְ שֶׁל הַשָּׂדֶה.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּין הַמְּלֹאךְ וּבֵין בְּלָעַם
 הָיְתָה הָאֶתוֹן בְּמִצּוּקָה. אַחַר כֵּךְ רָאָה בְּלָעַם
 שֶׁלֹּא תִּהְיֶה יְכוּל, אִזּוּ וַיֵּךְ אֶת הָאֶתוֹן בַּמַּקְל,
 כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר.

וַיַּעֲמֵד מְלֹאךְ ה' וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבְא, כְּמָה
 יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּכַּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. פְּסוּקִים

וְחָמֵשׁ מֵאָה סְטְרֵי גְלִיפִין בְּתַכְשִׁיטָהּא. וְכֹד בְּעָאֵת
 לְאַזְדוּגָא בְּמַלְכָּא, מִתְעַטְרָא בְּחַד עַטְרָא דְאַרְבַּע
 גְּוֹנִין. (גְּוֹנִין) אֵינֹן גְּוֹנִין מִתְלַהֲטֵן בְּאַרְבַּע סְטְרֵי
 עֲלֻמָּא, כֹּל גְּוֹנָא וּגְוֹנָא מִתְלַהֲטָא תְּלַת זְמַנִּין בְּהַחֲוָא
 סְטְרָא. דְּאֵינֹן תְּרִיסְר תְּחֻמֵי גְלִיפִין. וְעָאֵלִין
 וְאַתְבְּלִילוּ בְּתִרְסְר אֲחֻרְנִין.

בְּרִישָׁא דְעַטְרָא, אֵית אַרְבַּע שׁוּרִין לְאַרְבַּע סְטְרִין,
 וְאֵינֹן מְגַדְלוֹת, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים)
 מְגַדְלוֹת מְרַקְחִים. מַחוּ מְרַקְחִים. כְּמָה דְאַתְ
 אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) מִכָּל אַבְקַת רוּכַל. וְעַל כֹּל מְגַדְלָא
 וּמְגַדְלָא ג' פְּתַחִין, קְבִיעִין בְּאַבְנֵין טָבֹן, מִכָּל סְטְרָא
 וְסְטְרָא. הֵאֵי עַטְרָא, נְהִירָא (ס"א טְהִירָא) (ס"א טְמִירָא) בְּדִלּוּגִין
 דְּאוּפִיר, בְּגִין יְקָרָא דְמַלְכָּא, כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה
 ג) אוֹקִיר אֲנוּשׁ מִפּוֹ וְגו'.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

צְדָדִים, וְהֵם מְגַדְלוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים
 ג) מְגַדְלוֹת מְרַקְחִים. מַה זֶה מְרַקְחִים? כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) מִכָּל אַבְקַת רוּכַל. וְעַל כֹּל
 מְגַדֵּל וּמְגַדֵּל שְׁלֹשָׁה פְּתַחִים קְבוּעִים
 בְּאַבְנֵים טוֹבוֹת מִכָּל צֶדֶד וְצֶדֶד. עַטְרָה זֹאת
 מְאִירָה (טְהוּרָה) (טְמִירָה) בְּדִלּוּגִים שֶׁל אוּפִיר
 בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה ג)
 אוֹקִיר אֲנוּשׁ מִפּוֹ וְגו'.

כְּשֶׁהִיא מִתְעַטְרֶת, יוֹצֵאִים בְּעַטְרוֹתֶיהָ אֶלֶף
 וְחָמֵשׁ מֵאוֹת צְדָדִים חֲקוּקִים בְּתַכְשִׁיטָהּ.
 וּכְשֶׁרוּצָה לְהוֹדוּג בְּמַלְכָּה, מִתְעַטְרֶת בְּעַטְרָה
 אַחַת שֶׁל אַרְבַּעַה גְּוֹנִים. אוֹתָם גְּוֹנִים לוֹחֲטִים
 בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, כֹּל גֹּן וְגוֹן לוֹחֵט
 שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּאוֹתוֹ צֶדֶד, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 תְּחֻמִּים חֲקוּקִים, וְנִכְנָסִים וְנִכְלָלִים בְּשָׁנִים
 עֶשֶׂר אַחֲרֵיהֶם.

כְּרֵאשׁ הָעַטְרָה יֵשׁ אַרְבַּע חֻמוֹת לְאַרְבַּעַה

תַּחֲתֵי עֶטְרָא, תִּלְיִין זְגִי דְדִּהְבָּא בְּסַחְרֵנְהָא, זְגָא
 דְדִּהְבָּא מִסְטָרָא דָא, וְזָגָא דְדִּהְבָּא מִסְטָרָא
 דָא, וְחֵד רְמוּנָא. (ס"א ב'גו) בְּגִוּוֹן הֵתוּא רְמוּנָא, אִית בָּהּ
 אֶלְפֵי זְגִין, וְכָל זְגָא מְנִיחוּ, מִתְלַהֲטָא בְּסוּמְקָא
 בְּחַוּוֹרָא. הֵתוּא רְמוּנָא אֶתְפִּלַּג בְּפִלּוּגִין אַרְבַּע, וְקִיּוּמָא
 פְּתִיחָא, לְאַתְחַזְזָא זְגָהָא. תִּלְת מָאָה וְעֶשְׂרִין וַחֲמִשׁ
 זְגִין לְסִטְרָא דָא, וְכֵן לְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא, עַד
 דְּמִתְלַהֲטָן אַרְבַּע סְטְרֵי עֲלֵמָא, מַחִיזוּ דְכָל פְּלִכָא
 וּפְלִכָא, וְאֵינוּן אֶקְרוּן פְּלַח הָרְמוּן. כְּמָה דְכָתִיב, (שיר
 השירים ד) כְּפִלַח הָרְמוּן רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתָּךְ.

אַרְבַּע גִּלְגֻלִין בְּפִלְכֵי אַרְבַּע זְוִיִין, נִטְלִין בְּגִלְגוּלָא
 לְהֵתוּא עֶטְרָא, וְכֵד נְטִילֵי לָהּ, אֲזִדְקָפֵן
 לְעֵילָא. עַד דְּמָטוּ לְגִלְגוּלָא דְפִלְכָא עֲלָאָה, דְנָהִים
 יִמָּא וְלִילִיָא, מִתְחַבְּרָן כָּל אֵינוּן פְּלִכִין, וְנִטְלִין
 לְעֶטְרָא, וְזָקָפֵן לָהּ. וְקָלָא דְאֵינוּן גִּלְגֻלִין, אֲשַׁתְּמַע

לשון הקודש

הָרְמוּן, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שיר השירים ד) כְּפִלַח הָרְמוּן
 רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתָּךְ.

אַרְבַּעָה גִלְגֻלִים בְּפִלְכֵי אַרְבַּע הַזְוִיּוֹת
 לֹקְחִים בְּגִלְגוּל אֶת אוֹתָהּ עֶטְרָה,
 וּבְשִׁלּוֹקְחִים אוֹתָהּ, מִזְדַּקְפִּים לְמַעְלָה. עַד
 שְׂמִנְעִים לְגִלְגוּל פְּלַח הָעֵלְיוֹן, שְׂנוּהֵם יוֹמֵם
 וְלַיְלָה, מִתְחַבְּרִים כָּל אוֹתָם פְּלַחִים, וְלֹקְחִים
 הָעֶטְרָה וְזָקָפִים אוֹתָהּ. וְקוֹל אוֹתָם הַגִּלְגֻלִים

תַּחֲתֵי הָעֶטְרָה תְּלוּיִים זְגִי זָהָב כְּבִיבוֹתִיָה, וְגִ
 זָהָב מִצַּד זָה, וְגִ זָהָב מִצַּד זָה, וְרְמוּן אַחֲרֵי.
 (בתוך) כְּגִוּוֹן אוֹתוֹ רְמוּן יֵשׁ אֶלְפֵי זְגִים, וְכָל זְגִ
 מִהֵם לוֹחֵט בְּאֵדָם וְלָכֵן. אוֹתוֹ רְמוּן נִחְלַק
 לְאַרְבַּעָה חֻלְקִים, וְיֵשׁ פְּתַח לְרֵאוֹת זְגִין. שְׁלֵשׁ
 מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה זְגִים לְצַד זָה, וְכֵן לְכָל
 צַד וְצַד, עַד שְׁלוֹשֵׁתִים אַרְבַּעָה צַדֵּי הָעוֹלָם
 מִמְרָאָה כָּל פְּלַח וּפְלַח, וְהֵם נִקְרָאִים פְּלַח

בְּבִלְהוֹ רְקִיעֵינִי. לְקַל נְעִימוֹתָא מִתְרַעְשִׁין כָּל חִילֵי
שְׂמִינָא, וּבְבִלְהוֹ שְׂאֵלִין דָּא לְדָא, עַד דְּבִלְהוֹ אַמְרֵי (יחזקאל
(א) בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

כִּד מְזַדְדוּג מְלָכָא בְּמִטְרוֹנִיתָא, סְלָקָא עֲטָרָא דָּא,
וְאִתְיַשְׁבֵּת בְּרִישָׁא דְּמִטְרוֹנִיתָא. בְּדִין נְחִית חַד
עֲטָרָא עֲלָאָה, קְבִיעָא דְּכָל אֶבְנֵי טָבָא, וְחִיזוּר וְשׁוּשָׁן,
בְּסַחְרָנְהָא. בְּשִׁית גְּלַגְלִין אֲתִיָּא, לְשִׁית סְטָרִין דְּעֲלָמָא,
שִׁית גְּדַפִּין דְּנֶשֶׁר נְטִלִין לָהּ. בְּפִלְכוּי חַמְשִׁין (ס"א פִּלְכוּי)
עֲנָבִין סַחְרָנְהָא, דְּגַלְיָה בְּהָ אֵימָא עֲלָאָה. קְבִיעָאן
בְּאֶבְנֵי טָבָא, חִזוּר וְסוּמְק יְרוּק וְאוּכְמ תְּכֵלָא וְאַרְגָּוֹנָא.
שִׁית מָאָה וְתֵלַת עֶשֶׂר זְוִיִּין, לְכָל סְטָרָא וְסְטָרָא.

אַלְפָּה וְשִׁית מָאָה מְגַדְלִין, לְכָל סְטָרָא וְסְטָרָא. וְכָל
מְגַדְלָא וּמְגַדְלָא, טוּרִין קְבִיעֵין. פְּרַחִין לְעֵילָא,
אַשְׁתְּאֶבְנֵן בְּכִיתוֹנָא (ס"א בְּפִתוּרָא) דְּאֵימָא עֲלָאָה, בְּמִשַׁח

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

לְשֵׁשׁ צַדִּי הַעוֹלָם, שֵׁשׁ בְּנֵי נֶשֶׁר לֹקְחִים
אוֹתָהּ. בְּפִלְחִיָּה חֲמִשִּׁים (פִּלְחִי) עֲנָבִים סְבִיבָה
שְׁחַקְקָה בְּהָ הָאֵם הַעֲלִינָה, קְבוּעִים בְּאֶבְנֵי
טוֹבָה, לְבָן וְאֶדָם, יְרוֹק וְשֹׁחַר, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן.
שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה זְוִיֹּת לְכָל צַד וְצַד.
אַלְפָּה וְשֵׁשׁ מֵאוֹת מְגַדְלִים לְכָל צַד וְצַד, וְכָל
מְגַדְלֵי וּמְגַדְלֵי הָרִים קְבוּעִים. פּוֹרְחִים לְמַעְלָה,
נִשְׂאָכִים בְּכַתְנֵת (בְּשַׁחַת) הָאֵם הַעֲלִינָה בְּשִׁמְן

נִשְׁמַע בְּכָל הַרְקִיעִים. לְקוֹל נְעִימוֹתָם
רוֹעֲשִׁים כָּל כַּחוֹת הַשָּׁמַיִם, וְכֻלָּם שׁוֹאֲלִים זֶה
לְזֶה, עַד שֶׁכֻּלָּם אוֹמְרִים: (יחזקאל א) בְּרוּךְ כְּבוֹד
ה' מִמְּקוֹמוֹ.

בְּשִׁמְזוּדְדוּג הַמֶּלֶךְ בְּמִלְכָּה, עוֹלָה עֲטָרָה זוֹ
וּמִתְיַשְׁבֵּת בְּרִישׁ הַמִּלְכָּה, וְאֵן יוֹרְדֵת עֲטָרָה
אֶחָת עֲלִינָה קְבוּעָה שֶׁל כָּל אֶבְנֵי טוֹבָה,
וּכְפִתוּר וּפְרַח סְבִיבָה. בְּשֵׁשׁ גְּלַגְלִים בָּאָה

רְבוֹת הַיְלָה. בְּדִין אֵימָא, בְּלִחְיֵשׁוּ, נְגִיד מִתְנָן עַלְאִין,
 וְשִׁדְר וְקַבֵּע לֹזן בְּתַהוּא עֶטְרָא. לְבַתָּר אֲנִגִּיד נַחְלִי
 דְּמִשְׁחָ רְבוֹת קַדִּישָׁא, עַל רִישָׁא דְּמַלְכָּא. וּמִרִישִׁיָּה,
 נְחִית תַּהוּא מִשְׁחָא טַבָּא עַלְאָה, עַל דִּיקְנִיָּה יִקְרָא.
 וּמִתְמָן נְגִיד עַל אֵינוֹן לְבוּשֵׁי מַלְכָּא. תָּדָא תוּא
 דְּכַתִּיב, (תהלים קלב) כִּשְׁמֹן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל
 הַזֶּקֶן וְגו'.

לְבַתָּר אֲתַתְּדָר עֶטְרָא, וּמִעֶטְרָא לִיָּה אֵימָא עֵילְאָה
 בְּתַהוּא עֶטְרָא, וּפְרִישָׁא עָלֶיהָ, וְעַל
 מְטְרוֹנִיתָא, לְבוּשֵׁי יֶקֶר בְּתַהוּא עֶטְרָא. בְּדִין קָלָא
 אֲשֶׁתִּמַּע בְּכֻלְהוּ עַלְמִין, (שיר השירים ג) צְאִינָה וּרְאִינָה וְגו'.
 בְּדִין חֲדוּתָא תוּא בְּכָל אֵינוֹן בְּנֵי מַלְכָּא. וּמֵאֵן אֵינוֹן.
 כָּל אֵינוֹן דְּאָתוּ מִסְטְרִיָּהוּ דִּישְׂרָאֵל. דְּהָא לָא מְזִדְּוִיגֵי
 בְּהוּ, וְלָא קִיַּיְמִין עִמְהוֹן, בַּר אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינוֹן
 בְּנֵי בֵיתָא, וּמִשְׁמִישֵׁי לְהוּ. בְּדִין בְּרַכָּאן דְּנִפְיָקֵי מִנֵּיהוּ,
 דִּישְׂרָאֵל תוּא.

לשון הקודש

על הזקן וגו'.

אחר כך חוזרת העטרה, ומעטרת אותה
 האם העליונה באותה עטרה, ופורשת אותה
 עליו ועל המלכה, לבושי כבוד באותה
 עטרה. ואז נשמע קול בכל העולמות, (שיר
 השירים ג) צאִינָה וּרְאִינָה וְגו'. או חֲדוּתָא תוּא בְּכָל
 בְּנֵי מַלְכָּא. ומי הם? כל אותם שבאו מצד

משחה שלה. או האמא בלחש משפיעה
 מתנות עליונות, ושולחת וקובעת אותם
 באותה העטרה. אחר כך משפיעה נחלי
 שמן משחת קדש על ראש המלך, ומתראש
 יורד אותו שמן טוב עליון על זקנו המכבד,
 ומשם שופע על אותם לבושי המלך. זהו
 שכתוב (תהלים קלב) כִּשְׁמֹן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד

וְיִשְׂרָאֵל נִטְלִין כְּלָא, וּמִשְׁדְּרֵי חוּלְקָא מְנִיָּה לְשָׂאָר
 עַמּוּן, וּמִתְהוּא חוּלְקָא אֲתִנּוּנוּ כָּל אֵינּוּן
 שָׂאָר עַמּוּן. וְתֵאנָא, מִבִּין סְטְרֵי חוּלְקֵיהוֹן דְּמִמָּנָן עַל
 שָׂאָר עַמּוּן, נְפִיק (דף ר"ט ע"ב) חַד שְׁבִיל דְּקִיק, דְּמִתְפָּן,
 אֲתִנּוּגֵיד חוּלְקָא לְאֵינּוּן תְּתַאֲי, וּמִתְפָּן מִתְפָּרֵשׁ לְכַמְה
 סְטְרִין. וְדָא קְרִינָן לִיה תְּמַצִּית, דְּנְפִיק מִסְטְרָא
 דְּאַרְעָא קְדִישָׁא.

וְעַל דָּא עָלְמָא כּוֹלִיָּה מִתְמַצִּית דְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל קָא
 שְׁתֵּי. מָאן אַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. הָא אֻקְיָמָנָא. וּבִין
 לְעֵילָא, וּבִין לְתַתָּא, כָּל אֵינּוּן שָׂאָר עַמּוּן עוֹבְדֵי
 כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, לָא אֲתִנּוּנוּ אֱלָא מִתְהוּא תְּמַצִּית. וְלָא
 תִּימָא דְאֵינּוּן בְּלַחֲדוּי, אֱלָא אִפְלוּ אֵינּוּן כְּתָרִין
 תְּתַאֲיִן, מִתְהוּא תְּמַצִּית שְׁתֵּינָן. וְדָא הוּא בְּמִשְׁעוּל
 הַכְּרָמִים, שְׁבִיל מִרְבְּרֵי שָׂאָר עַמּוּן דְּמִתְבָּרְכָן מְנִיָּה.

לשון הקודש

תְּמַצִּית, שְׁיוּצָאָת מִצַּד הָאָרְצֵי הַקְּדוּשָׁה.
 וְעַל זֶה כָּל הָעוֹלָם שׁוֹתֶה מִתְמַצִּית אַרְצֵי
 יִשְׂרָאֵל. מִי זֶה אַרְצֵי יִשְׂרָאֵל? הֲרֵי בְּאַרְבּוּנָא.
 וּבִין לְמַעְלָה וּבִין לְמַטָּה, כָּל אוֹתָם שָׂאָר
 עַמּוּן עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לָא נּוֹזְנִים
 אֱלָא מֵאוֹתָהּ תְּמַצִּית. וְאַל תֵּאמֶר שֶׁהֵם
 בְּלִבְדָם, אֱלָא אִפְלוּ אוֹתָם כְּתָרִים תְּחַתּוּנִים
 שׁוֹתִים מֵאוֹתָהּ תְּמַצִּית. וְהוּוּ בְּמִשְׁעוּל
 הַכְּרָמִים, שְׁבִיל מְגֻדְלוּי שָׂאָר הָעַמּוּן
 שְׁמִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.

יִשְׂרָאֵל, שְׁהֲרֵי לֹא מְנַדְוִנִים בְּהֵם וְלֹא עוֹמְדִים
 עִמָּהֶם, פְּרֻט לְאוֹתָם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הַבַּיִת
 וּמִשְׁמָשִׁים אוֹתָם. וְאִזּוּ בְּרֻכּוֹת שְׁיוּצָאוֹת מִהֶם,
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵן.

וְיִשְׂרָאֵל לּוֹקְחִים הַכֹּל, וְשׁוֹלְחִים חֶלֶק מִמֶּנּוּ
 לְשָׂאָר הָעַמּוּן, וּמֵאוֹתוֹ חֶלֶק נּוֹזְנִים כָּל אוֹתָם
 הָעַמּוּן. וְלִמְדוּנָא, מִבִּין צְדָדֵי חֶלְקָם שֶׁל
 הַמְּנַמִּים עַל שָׂאָר הָעַמּוּן יוֹצֵא שְׁבִיל דְּקִיק
 אֶחָד שְׁמִשְׁם נִשְׁפָּע חֶלֶק לְאוֹתָם תְּחַתּוּנִים,
 וּמִשְׁם נִפְרָד לְכַמְה צְדָדִים. וְלִזְוָה קוֹרְאִים

כִּד חָמָא תְּהוּא מְלֵאכָא, דְּהָא בְּלָעָם אֲסִי לְאֶתוֹן
 לְהֵהוּא שְׁבִילָא, דְּכְתִיב לְהַטּוֹתָהּ תְּדַרְךְ, מִיַּד
 וַיַּעֲמֵד מִלְּאֶךְ יִי בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, לְאֶסְתָּמָא שְׁבִילָא,
 דְּלֹא יִסְתַּיְיעוֹן בֵּיהּ אֵינּוֹן שְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים
 וּמְזֻלוֹת, וְאֵינּוֹן בְּתַרִין תְּתַאֲיִן. וְאֲזֵלָא הָא, כְּהָא דְאָמַר
 רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים א) שְׁמוֹנֵי נֹטְרָה וְגו', לְנִטְרָא
 וּלְכַרְךָא לְשְׂאָר עַמִּין בְּנִלוֹתָא. וַיִּשְׂרָאֵל דְּאֵינּוֹן כְּרָמֵי
 שְׁלִי, לֹא נְטַרְתִּי, בְּגִין דְּאֵינּוֹן בְּנִלוֹתָא, וְלֹא מִתְכַּרְכִּין
 כְּדָקָא חַזִּי.

גְּדַר מְזִה וְגְדַר מְזִה. אָמַר רַבִּי אַבְא, הֵיךְ יָכִיל
 תְּהוּא מְלֵאכָא לְאֶסְתָּמָא תְּהוּא שְׁבִילָא. אֶלָּא
 בְּגִין דְּסִינְעָא אֶתְרָא הָוָה לִיהּ, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 וּכְנַסַּת יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲוִרִיתָא מְסִינְעָא
 לִיהּ, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת לֵב) מְזִה וּמְזִה הֵם פְּתוּנִים.

לשון הקודש

שְׁהֵם כְּרָמֵי שְׁלִי - לא נְטַרְתִּי, משום שְׁהֵם
 בְּנִלוֹת וְלֹא מִתְכַּרְכִּים כְּרָאוּי.
 גְּדַר מְזִה וְגְדַר מְזִה. אָמַר רַבִּי אַבְא, אֵיךְ
 יָכִיל אוֹתוֹ מְלֵאךְ לְהַסְתִּיר אוֹתוֹ הַשְּׁבִיל?
 אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁסִינְעָא אַחַר הִיךְ לוֹ, תְּקַדּוּשׁ
 כְּרִיךְ הוּא וּכְנַסַּת יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,
 הַתּוֹרָה סִינְעָה לוֹ, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת לֵב) מְזִה וּמְזִה
 הֵם כְּתֻבִים.

כְּשִׂרְאָה אוֹתוֹ מְלֵאךְ שְׁבִלָעָם מִסְטָה אֵת
 הָאֶתוֹן לְאוֹתוֹ שְׁבִיל, שְׁכָתוּב לְהַפְתָּהּ תְּדַרְךְ,
 מִיַּד - וַיַּעֲמֵד מִלְּאֶךְ הִי בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים,
 לְהַסְתִּיר הַשְּׁבִיל, שְׁלֹא יִסְתַּיְיעוּ בּוֹ שְׂאָר עַמִּים
 עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת וְאוֹתָם בְּתַרִים
 תְּחַתּוּנִים. וְהִלְבָּה זוֹ, כּוּזוֹ שְׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק.
 כְּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים א) שְׁמוֹנֵי נֹטְרָה וְגו', לְשְׂמַר
 וּלְכַרְךָ אֵת שְׂאָר הָעַמִּים בְּנִלוֹת. וַיִּשְׂרָאֵל

בְּהֵיָא שְׁעָתָא מַה כְּתִיב. וַתֵּרָא הָאֲתוֹן וְגו', וַתִּלְחֹץ
 אֶל הַקִּיר, מָאי וַתִּלְחֹץ אֶל הַקִּיר. כְּמָה
 דְּאֵת אָמַר (ישעיה כב) מְקַרְקַר קִיר וְגו'. קִיר: פְּטְרוֹנָא,
 הַהוּא דְשִׁלְטָא עֲלֵיהוּ. וַתִּלְחֹץ אֶת רִגְלָא בְּלָעָם אֶל
 הַקִּיר, הִיא לָא יְהָבָא לִיה סִיּוּעָא כְּלָל. וּבְעֵקְוֹתָא, (ס"א
 אֲשֶׁרֶת) (ס"א אֲשֶׁרֶת) לִיה לְהַהוּא קִיר. וְרַמְזָא לִיה
 הַאי, כְּדִין וַיּוֹסֵף לְהַכּוֹתָהּ בְּהַאי סְטְרָא.

וַיּוֹסֵף מִלְּאֵד יְיָ עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר וְגו'. בְּהֵיָא
 שְׁעָתָא, אֲסֵתִים לָהּ כָּל אֲרַחֲוִין, וְכָל סִיּוּעִין,
 דְּלֹא אֲשִׁתְּכַח בָּהּ מִכָּל סְטְרָא דְעֲלָמָא סִיּוּעָא. כְּדִין
 וַתִּרְבֵּץ תַּחַת בְּלָעָם. כִּד חָמָא בְּלָעָם דְּלֹא הוּא יְכִיל,
 מַה כְּתִיב. וַיַּחַר אֵף בְּלָעָם וַיַּךְ אֶת הָאֲתוֹן בַּמַּקַּל,
 כְּמָה דְּאֵתְמַר, דְּאֲטַעֵן לָהּ, וְאֲלַבֵּשׁ לָהּ, בְּזִירוּוֵי דִינָא
 קִשְׂיָא תְּקִיפָא.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

וַיּוֹסֵף מִלְּאֵד ה' עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר וְגו'.
 בְּאֵתָהּ שְׁעָה הַסְתִיר לָהּ כָּל הַדְּרָכִים וְכָל
 הַסִּיּוּעִים, שְׁלֹא נִמְצָא בָּהּ סִיּוּעַ מִכָּל צֶדֶד
 שְׂבֻעוֹלָם. אִזּוּ וַתִּרְבֵּץ תַּחַת בְּלָעָם. כְּשֶׁרָאָה
 בְּלָעָם שְׁלֹא הָיָה יְכוּל, מַה פְּתוּב? וַיַּחַר אֵף
 בְּלָעָם וַיַּךְ אֶת הָאֲתוֹן בַּמַּקַּל, כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר,
 שְׁהִתְקַנְנָה וְהִלְבִּישָׁה בְּזִירוּוֵי דִין קִשְׂיָא וְתְּקִיפָא.

בְּאֵתָהּ שְׁעָה מַה פְּתוּב? וַתֵּרָא הָאֲתוֹן וְגו',
 וַתִּלְחֹץ אֶל הַקִּיר. מַה זֶה וַתִּלְחֹץ אֶל הַקִּיר?
 כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ישעיה כב) מְקַרְקַר קִיר וְגו'. קִיר –
 פְּטְרוֹן, אוֹתוֹ שְׁשׁוּלְט עֲלֵיהֶם. וַתִּלְחֹץ אֶת רִגְלָא
 בְּלָעָם אֶל הַקִּיר, הִיא לָא נִתְּנָה לוֹ כְּלָל סִיּוּעַ.
 וּבְמִצּוּקָה (רַקָּה) הַנִּיחָה (שְׁלָחָה) אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ קִיר
 וְרַמְזָא לוֹ זֶה. אִזּוּ וַיּוֹסֵף לְהַכּוֹתָהּ, בְּצֶד הַזֶּה.

וַיִּפְתַּח יי אֶת פִּי הָאֶתּוֹן וְגו' (במדבר כב) הֵינֵנו חַד
 מֵאֵינֹן מַלְיוֹן, דְּאֶתְבְּרִיאוּ עֶרְב שֶׁפֶת בֵּין
 הַשְּׁמָשׁוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָאִי סִגֵּי הָאִי לְבַלְעָם, אוּ
 לְאֶתּוֹן, אוּ לְיִשְׂרָאֵל. בְּהֵנִי מַלְיוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
 דְּחֵיבִין בֵּיה אֵינֹן רַבְרַבִּין דִּחֹז עֲמִיה, וְכַד מָטוּ
 לְבַלָּק, אָמְרוּ לִיה, וְכִי לְהָאִי שְׁטִיָּא שְׁדַרְת לִיקְרָא,
 לָא תִשְׁבַּח בֵּיה מִמְשׁוֹת, וְלָא בְּמַלְוִי. וּבְאֵינֹן מַלְה
 דְּאֶתְנָא, אֶתְבּוֹא מִן יְקָרִיה. רַבִּי חֵיָּא אָמַר אֶלְמָלָא
 לָא אֶמְרַת אֶתְנָא הָאִי, לָא שְׁבִיק בְּלָעָם הֵהוּא דִּילִיה,
 וּבְמַלְי דְּאֶתְנָא יַדַּע דְּאֶתְבַּר חִילִיה.

רַבִּי אַבְּא רַמִּי, כְּתִיב (במדבר טז) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ וְגו' .
 וּכְתִיב וַיִּפְתַּח יי אֶת פִּי וְגו' . מָאִי שְׁנָא אָרֶץ
 מֵאֶתּוֹן, דְּלָא כְּתִיב בֵּיה וַיִּפְתַּח יי אֶת פִּי הָאָרֶץ. אֶלָּא,
 הָתָם מֹשֶׁה גָזַר עַל פּוֹמָא, וּפְתַחְתָּ, וְעַבְדַּת אֲרַעָא
 פְּקוּדָא דְּמֹשֶׁה, וְלָא יָאוּת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבֹר

לשון הקודש

התבונה מכבודו. רבי חייא אמר, אלמלא לא
 אמרה האתון את זה, לא השאיר בלעם
 אותו שלו, ובדברי האתון ידע שגשבר פחו.
 רבי אבא שאל, כתוב וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ וְגו', וכתוב וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי וְגו'. מה
 שונה ארץ מאתון שלא כתוב בה וַיִּפְתַּח ה'
 את פי הארץ? אלא שם משה גזר על הפה,
 ופתחה ועשתה הארץ את מצות משה, ולא

ויפתח ה' את פי האתון וכו'. זה אחד
 מאותם דברים שנבדלו ערב שפת בין
 השמשות. אמר רבי יצחק, מה הנדלה הוא
 לבלעם או לאתון או לישראל בדברים
 הללו? אמר רבי יוסי, שצחקו עליו אותם
 גדולים שהיו עמו, וכשהגיעו לבלק, אמרו לו:
 וכי לשוטה הוה שלחת לכבוד? לא תמצא בו
 ממש ולא בדבריו. ובאותו דבור של האתון

בְּקוֹדֵיָהּ, דְּהָא מֹשֶׁה גִּזַּר וּפְקִיד, (במדבר טז) וּפְצַתָּהּ
הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ. וְעַל דָּא הִיא עֲבֹדַת פְּקוּדוּי. דְּכִתִּיב
וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. אֲבָל הָכָא, לָא אֲשַׁתְּכַח מָאן
דְּגִזַּר, אֲלָא רְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָהּ, וְהוּאִיל
וְרְעוּתֵיהּ הָהּ בְּכַךְ, כְּתִיב וַיִּפְתַּח יי אֶת פִּי הָאֲתוֹן.
מֵינִיה אָתָּא מְלָה, וּמֵינִיה אֲשַׁתְּכַח.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִסְתַּכְּלָנָא בְּפִרְשֵׁתָא דָּא, וּבְאֵלִין
מַלְיִן, וְאִתְחַזְיִין דְּלֹא מַלְיִן דְּצָרִיכִין אֵינּוּן. וְכִי
מֵאַחַר דְּכִתִּיב וַיִּפְתַּח יי אֶת פִּי הָאֲתוֹן, בְּעֵינֵין לְמַהוּי
אֵינּוּן מַלְיִן מְלִי מְעַלְיָתָא, מְלִי דְחֻכְמָתָא, וְאִי כְּמָה
דְּאִתְעֵרוּ חֲבֵרְנָא, דְּאִיהוּ מְשַׁבַּח דְּסוּסָא דִּילֵיהּ רְעִי
בְּרֻטִיבָא, וְהִיא תָּבַת וְאִמְרַת, הֵלֹא אֲנֹכִי אֲתוֹנְךָ.
מֵהָכָא הָהּ לָהּ לְמַפְתַּח, וְהִיא לָא פְתַחָהּ אֲלָא מָה
עָשִׂיתִי לָךְ. וְאִי הָכִי, אֲמַאי קָא טָרַח קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְמַפְתַּח פּוּמָה לְהַנִּי מַלְיִן.

לשון הקודש

ובדברי הללו, ונראה שאלו הדברים שלא צריכים. וכי מאחר שכתוב ויפתח ה' את פי האתון, צריך להיות הדברים הללו דברים מעלים, דברי חכמה! ואם כמו שהתעוררו חברינו, שהוא משתבש שפוסתו רועה באחו, והיא שבה ואמרת: הלוא אנכי אתנדך - מכאן היה לה לפתח! והיא לא פתחה, אלא - מה עשיתי לך. ואם כך, למה

נאה שהקדוש ברוך הוא יעבר מצותו, שהרי משה גזר וצוה, ופצתה האדמה את פיה. ולכן היא עשתה מצותו, שכתוב ותפתח הארץ את פיה. אבל כאן לא נמצא מי שגזר, אלא רצון הקדוש ברוך הוא היה, והואיל ורצונו היה בכך, כתוב ויפתח ה' את פי האתון. ממנו בא הדבר, וממנו נמצא. רבי יהודה אמר, הסתכלתי בפירשה זו

אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְדַאי בְּאֵלִין מְלִין אוֹלִיפְנָא דַּעְתָּא
 דְּבַלְעָם, דִּלְאוּ כְּדַאי הוּא לְמִשְׁרֵי עָלִיָּה רוּחַ
 קְדָשָׁא, וְאוֹלִיפְנָא, דְּהָא לִית יְכִילוּ בְּאַתְנִיָּה, לְאַבְּאֶשָׁא
 אוֹ (דף ר"י ע"א) לְאוֹמְבָא. וְאוֹלִיפְנָא מִהָאֵי אָתוּן, דְּהָא לִית
 חֵילָא בְּבַעֲרֵי לְאַשְׁרָאָה עָלִיָּהוּ דַּעְתָּא שְׁלִים. הָא
 חַזִּי, בְּלָעָם, בְּהָהִיא מְלָה דְאַתְנִיָּה, וּבְהָהוּא דַּעְתָּא
 טַפְּשָׁא לָא יְכִיל לְמִיקָם. בְּדַעְתָּא עֲלָאָה עַל אַחַת
 בְּמָה וּכְמָה.

וְתֵאמֹר לְבַלְעָם מָה עָשִׂיתִי לָךְ. (במדבר כב) וְכִי בְּרִשׁוֹתִי
 הָיָה לְמַעַבְדַּי טַב וּבִישׁ. לָאוּ. דְּהָא בְּעִירֵי
 לָא מִתְנַהֲגוּן, אֶלְא בְּמָה דְנַהֲגוּ לִזְוִן. וְאַף עַל גַּב
 דְּהָהִיא אֲתַנָּא בְּעַמִּיקְתָּא (ס"א בְּעַקְתָּא) יִתִּיר, לָאוּ
 בְּרִשׁוֹתָהּ הִיא, דְּהָא הוּא אֲטַעִין לָהּ בְּתַרְשׁוּי,
 וּבְרִשׁוֹתֶיהָ קִיָּמָא.

לשון הקודש

אָתוּנוּ וּבְאוֹתָהּ דַּעַת טַפְּשָׁה לָא יְכִיל לַעֲמַד.
 בְּדַעַת עָלִיזָנָה עַל אַחַת בְּמָה וּכְמָה.

וְתֵאמֹר לְבַלְעָם מָה עָשִׂיתִי לָךְ. וְכִי בְּרִשׁוֹתִי
 הָיָה לַעֲשׂוֹת טוֹב וְרַע? לָא. שְׁהָרֵי בְּהַמּוֹת לָא
 מִתְנַהֲגוֹת אֶלְא בְּמָה שְׁמַנְהִינְגִים אוֹתָן. וְאַף
 עַל גַּב שְׂאוֹתָהּ אָתוּן בְּעַמִּק (בְּמַעְיָקָה) יוֹתֵר, זֶה
 לָא בְּרִשׁוֹתָהּ, שְׁהָרֵי הוּא הַטְּעִינָה בְּכַשְׁפּוֹ,
 וְעוֹמְדַת בְּרִשׁוֹתוֹ.

טַרְחַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפַתַּח אֶת פִּיהָ
 בְּדַבְּרִים הַלְלוּ?

אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְדַאי בְּדַבְּרִים הַלְלוּ לְמַדְנוּ
 עַל דַּעַת בְּלָעָם שְׂאִינוּ כְּדַאי לְשָׂרוֹת עָלִיו רוּחַ
 הַקְּדָשׁ. וְלְמַדְנוּ שְׁהָרֵי אֵין בְּאָתוּנוּ יְכִלַּת
 לְהוֹיֵק אוֹ לְהִיטִיב. וְלְמַדְנוּ מֵאָתוּן זֶו שְׁהָרֵי
 אֵין כַּח בְּבְהַמּוֹת לְהַשְׁרוֹת עָלֵיהוֹן דַּעַת
 שְׁלָמָה. בָּא תְרָאָה, בְּלָעָם, בְּאוֹתוֹ דְּבוּר שָׁל